

Tilburg University

De huidige stand van het devaluatievraagstuk

Kaag, H.A.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1936

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Kaag, H. A. (1936). De huidige stand van het devaluatievraagstuk. *Maandschrift Economie*, 1(11), 569-576.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De huidige stand van het devaluatie- vraagstuk

door
Prof. H. A. KAAG

Nu het vraagstuk van de handhaving van den gouden-standaard en devaluatie meer en meer is onttrokken aan de kleinere kringen van deskundigen en onderwerp is geworden van massale agitatie, is het meer dan ooit noodig zich op geregelde tijdstippen rekenschap te geven van de beteekenis van een eventueele devaluatie op een concreet moment.

Het vraagstuk van devaluatie, zooals het in Nederland bestaat, is een kwestie van opportuniteit, van een wegen van de voor- en nadeelen op een bepaald tijdstip.

In dit verband citeeren wij bij instemming de volgende passage uit het artikel Wagemann „Zur Strategie der Krisenbekämpfung” ¹⁾:

„Jedes zu seiner Zeit und jedes an seinem Ort. Dies „ist ein selbstverständlicher Satz der Wirtschaftspraxis, „der in den wirtschaftspolitischen Problemstellungen „und Gedankengängen aber fortwährend ausser acht „gelassen wird. Man denke an die Diskussionen dar- „über, ob Freihandel oder Schutzzoll, ob Goldwährung „oder Doppelwährung, ob diese oder jene Lohnform „volkswirtschaftlich am zweckmässigsten seien. Wenn „es dabei gar nicht für nötig befunden wird, die beson- „deren Bedingungen, namentlich die strukturellen Vor- „aussetzungen und die konjunkturelle Konstellation zu „prüfen, unter denen eine Einrichtung geschaffen und „eine Regelung getroffen werden sollen, so kommt mir „das so vor, als wenn man fragen wollte, ob heisses „oder kaltes Wasser, ob Regen oder Sonnenschein „geeigneter seien. Und trotzdem wird in der Wirt- „schaftspolitik häufig in dieser „voraussetzungslosen” „Weise gefragt und gehandelt. Die grössten Fehler und „Irrtümer sind dabei entstanden”.

1) Vierteljahrshefte zur Konjunkturforschung, 1935, blz. 125.

Ten onrechte is nu door sommigen naar voren gebracht, dat op hoe later tijdstip devaluatie plaats vindt, hoe grooter het effect is, dat er van mag worden verwacht.

Ik zou daartegenover willen stellen, dat, hoe verder men verwijderd raakt van het tijdstip, waarop Engeland den gouden standaard verliet, de voordeelen der devaluatie geringer en de nadeelen daarentegen grooter worden, zoodat logischer wijze in de toekomst een punt moet worden bereikt, waar de nadeelen grooter zijn dan de voordeelen.

De voordeelen zijn geringer, omdat intusschen veel is vernietigd, wat bij devaluatie niet meer ten leven is te wekken.

De nadeelen zijn grooter, omdat het economisch leven zich hoe langer hoe meer instelt op nieuwe prijsverhoudingen en een abrupte verandering weder crisisachtige verschijnselen in het leven kan roepen.

Toch is devaluatie nog steeds noodzakelijk, omdat de wanverhouding tusschen binnen- en buitenlandsch prijsniveau nog steeds bestaat en er weinig teekenen zijn, welke er op wijzen, dat die wanverhouding spoedig zal worden hersteld.

Dit neemt niet weg, dat men reeds nu bij een eventuele devaluatie rekening zal moeten houden met de nieuwe verhoudingen en in verband daarmee zal het percentage van die devaluatie in Nederland geringer moeten zijn dan die van het Pond Sterling.

Indien men zou streven naar een herstel van de oude pariteit tot het Pond Sterling zou een nieuwe wanverhouding, zij het in tegengestelde richting, worden geschapen en daardoor een nieuwe haard van moeilijkheden. ¹⁾

Bovendien zal na een eventuele devaluatie de mogelijkheid van aanpassing naar boven moeten worden opengelaten. Dit geldt met name van die loonen, in de meest getroffen industrieën, welke tot een onredelijk laag peil zijn teruggebracht.

Bij een doorwerking der devaluatie en de daarop gebouwde economische politiek zal in een later tijdperk een geleidelijke stijging van het algemeen loonniveau moeten

1) Men vergelijke het artikel van Prof. Dr. J. Tinbergen: „Prijsdispariteit en handelsbeweging” in de Nederlandsche Conjunctuur van Mei 1936.

worden bevorderd, om de groote massa niet alleen te doen profiteeren van de betere verhoudingen door betere werkgelegenheid, doch ook door een betere levensstandaard.

Nu de wereldconjunctuur een zichtbare verbetering vertoont, vragen sommigen zich af of het effect daarvan niet rustig kan worden afgewacht. Daartegen kan in de eerste plaats worden opgemerkt, dat juist nu de conjunctuur zoowel in de Sterling- als in de Dollar-landen een eclatante verbetering vertoont, de sedert het vorige jaar nog steeds verslechterde economische situatie in Nederland niet kan worden verklaard met een beroep op de wereldverhoudingen doch op een crisisvoedingshaard wijst, welke niet buiten doch in Nederland ligt. De twijfel over de juistheid der gevoerde Nederlandsche politiek wordt dus door de verbetering van de wereldconjunctuur eerder nog versterkt.

Daarnaast wordt met name gewezen op de tendenz tot verhooging der wereldprijzen; door sommigen wordt zelfs reeds de profetie geuit, dat wij aan de vooravond staan van een wereld-goudinflatie.

Zoowel in het verslag van de Bank voor Internationale Betalingen als in het verslag van de Nederlandsche Bank, wijst de President, de heer Trip, op de sterke toeneming van de goudproductie gedurende de laatste jaren.

Inderdaad zijn deze cijfers indrukwekkend. In een tijdperk van zeven jaar werd voor een waarde van niet minder dan omstreeks $8\frac{3}{4}$ milliard aan de in 1929 bestaande wereldvoorraad toegevoegd. Had men in elk dier jaren de productie van 1935 bereikt, dan zou de toevoeging zelfs meer dan 11 milliard bedragen hebben.

Zeer sterk is de toeneming van de productie in Rusland, welke sinds 1929 met meer dan 400 % steeg. Daarbij komt nog, dat in die landen, welker ruilmiddel is gedevalueerd of gedevalueerd, de waarde van een goudvoorraad, in het nationale geld uitgedrukt, aanmerkelijk is gestegen als de waardeestijging in verschillende gevallen nog door een herwaardeering van de goudvoorraad tot uitdrukking komt.

Uitgedrukt in de waarde der nationale valuta vertoonde de goudvoorraad der Vereenigde Staten sinds 1929 een

toeneming van 159 %, Engeland van 129 %, België van 194 %, Frankrijk van 59 %, Nederland van 44 % en Zwitserland van 134 %.

Te ontkennen valt niet, dat door de toeneming dezer goudhoeveelheden, uitgedrukt in de nationale valuta in de verschillende landen de basis voor het crediet-gebouw is verbreed en de mogelijkheid van zeer sterke, zelfs excessieve uitzetting der geldcirculatie voor de toekomst is gegeven. Deze basis zou zelfs nog aanmerkelijk verder worden verbreed, indien op een suggestie zou worden ingegaan, die o.a. ook de heer Trip wel eens heeft gedaan, n.l. om de verplichte dekkings-percentages te verlagen. Mr. Trip meent, dat de vorige geschetste ontwikkeling „een aanmerkelijke versnelling en vergemakkelijking van de aanpassing tusschen het kosten- en prijsniveau in de verschillende landen zal meebrengen, terwijl deze ontwikkeling anderzijds tot voorzichtigheid moet stemmen ten aanzien van betoogingen en aanbevelingen, welke tegen de „z.g. deflatiepolitiek gericht zijn. Hetgeen de cijfers ons leeren, zou veeleer de vraag doen rijzen of de wereld als geheel genomen niet zou genoopt worden tot maatregelen, om de factoren, welke in tegenovergestelde „richting werken, in bedwang te houden”.

Wij zouden hier Mr. Trip willen herinneren aan hetgeen hij zelf in zijn jaarverslag zegt over voorspellingen en uitspraken n.l.:

„Het is in nagenoeg alle fasen der wereldontwikkeling sinds het uitbreken van den oorlog van 1914 te constateeren, dat vele voorspellingen en uitspraken, vooral in dien zin mank gaan, dat de tijdsduur voor het doorwerken der economische wetten benoodigd, onderschat „wordt”.

Wij zouden hieraan willen toevoegen, dat daarnaast zeer duidelijk is gebleken, dat de tijdsduur voor de economische en sociale verhoudingen in een land van de grootste beteekenis is.

Indien er ook toegegeven moet worden, dat er inderdaad tendenzen in de richting van een verhooging van het

wereld-prijsniveau te verwachten zijn, dan volgt daar nog niet uit, dat men die ontwikkeling maar kalm en rustig zou moeten afwachten, maar wel dat men bij de keuze van het systeem van devaluatie daarmede rekening moet houden.

Met name pleiten deze tendenzen tegen devaluatie met een vast percentage, zooals België dat deed, daarentegen voor een systeem van wisselende goudprijzen, zooals in Engeland werd toegepast.

Met een zoodanig systeem is het juist mogelijk, de gevolgen van een eventueele goudinflatie op te vangen en een excessieve stijging van het prijsniveau te voorkomen. Daarentegen heeft juist het systeem, wat door den heer Trip wordt verdedigd, onder de huidige omstandigheden o.a. dit groote bezwaar, dat men in het vooruitzicht, voor een deel zelfs met het doel, om prijsstijging te bewerken, voorloopig tot druk op het prijsniveau overgaat.

Verder moet in het oog worden gehouden, dat juist tengevolge van de bestaande prijsdispariteit het tijdstip, waarop het voor het eene land wenschelijk is een prijsstijging te voorkomen, verschilt van dat voor het andere. Zoo zou een stimuleering van het prijsniveau in de Vereenigde Staten, door uitzetting van de credietverleening, mogelijk geworden door vergrooting der goudreserves, voor Nederland inderdaad wenschelijk zijn, voor de Ver. Staten echter het gevaar van over-speculatie en crediet-excessen met zich meebrengen.

In feite ziet men thans reeds dat in de Ver. Staten maatregelen worden genomen, om een dergelijke credietuitbreiding te voorkomen o.a. door een verscherping der reserve-verplichtingen; een maatregel, welke in de binnenslandsche Amerikaansche verhoudingen gezien, verstandig lijkt, echter de kans op een belangrijke snelle verhooging van de wereldprijzen, in goud uitgedrukt, verkleint.

Tenslotte willen wij nog de aandacht vestigen op een artikel van den Zweedschen Hoogleraar Gustav Cassel dat in het laatste driemaandelijksche rapport Skandinaviska Kreditaktiebolaget No. 3 verscheen en waarin hij tot de conclusie kwam, dat de wereld-goudproductie op het oogenblik niet zoo excessief is als door velen wel wordt aangenomen.

In zijn „Theory of Social Economy” kwam Cassel indertijd tot de conclusie, dat de jaarlijksche vermeerdering van de wereld-goudvoorraad met 3 % als normaal moest worden beschouwd. In de periode 1850—1910 toen de prijzen een groote mate van stabiliteit vertoonden, werd dit percentage ongeveer bereikt. In de periode 1920—1929 schommelde het echter ongeveer om de 2 % en dank zij de vermeerdering van de goudproductie na 1929 steeg het percentage tusschen 1930 en 1935 van 2.2 % tot 2.9 %. Volgens Cassel zou dus de vermeerderde goudproductie slechts een herstel beteekenen van abnormaal lage verhoudingen tot meer normale verhoudingen. Naar mijn meening houdt Cassel echter te weinig rekening met de feitelijke vergrooting van de credietbasis, welke een gevolg was van de in verschillende landen toegepaste devaluatie.

De gebeurtenissen in Frankrijk verdienen in dit verband de aandacht. Wat men in dit land met het optreden van de Volksfront-regeering kan constateeren is: het met een slag weer ongedaan maken van alle maatregelen van deflatie, welke onder Laval waren genomen, om het Fransche kostenpeil meer te doen aanpassen bij het buitenland.

Hier bleek dus in feite, dat de deflatiepolitiek niet alleen vast liep in dien zin, dat het onmogelijk werd nog verder te gaan, maar dat de sociale druk reeds door de genomen maatregelen, waarmede het gestelde doel slechts ten deele was bereikt, dusdanig groot werd, dat men als het ware uit de band sprong en alles ongedaan maakte, wat tot nog toe was geschied.

Al mag van het Nederlandsche Volk een grootere mate van zelfbeheersching worden verwacht, zoo stemt toch het resultaat van de Fransche deflatie-politiek tot nadenken. Het Lavalisme leidde per saldo tot excessen van gelijken aard, zij het ook in andere richting dan in Duitschland indertijd de Brüning-politiek.

Een politiek, welke geen rekening houdt met die sociale spanningen, getuigt van weinig werkelijkheidszin.

Voor zoover die sociale spanningen een grond vinden in geleden onrecht, en dat is naar mijn meening zeker het

geval, wordt de politiek welke daarmee geen rekening houdt tevens onrechtmatig.

De Volksfront-regeering heeft nu met de deflatiepolitiek definitief gebroken en daarvoor in de plaats gesteld de binnenlandsche conjunctuurstimuleering, terwijl zij tegelijkertijd heeft besloten de gouden standaard te handhaven. De vraag mag worden gesteld, in hoeverre dit met elkaar vereenigbaar is.

Door de binnenlandsche conjunctuurstimuleering, gepaard aan maatregelen als in Frankrijk zijn genomen, de verhooging van loonen en verkorting van de arbeidstijd, zullen de wanverhoudingen tusschen binnen- en buitenlands kosteniveau nog verder vergrooten. Wil de Fransche Regeering de nadeelige gevolgen daarvan zoo veel mogelijk trachten op te heffen, dan komt men vanzelf tot verder beperkende maatregelen in betrekking tot den invoer, hetgeen intusschen reeds is geschied en tot de geleidelijke toepassing van een massaal stelsel van exportpremies op soortgelijke wijze als in Duitschland thans reeds van kracht is. Bovendien wordt de positie van de valuta door accentueering van boven gesignaleerde wanverhoudingen ondermijnd en is het gevaar zeer groot, dat men geleidelijk komt tot allerlei deviezenrestricties.

De technische positie van de Fransche franc is, dank zij de groote goudvoorraad en het feit dat Frankrijk een crediteurenland is, nog steeds dusdanig sterk, dat de meeste excessieve vormen van een zoodanige restrictie voorloopig wel zullen kunnen worden vermeden. Toch is een basis voor een zoodanige restrictie reeds gelegd door beperkingen van al die valuta-transacties, welke met crediet gefinancierd worden en door de ingestelde maatregelen ter beperking van kapitaalafvloeiing naar het buitenland.

In één opzicht kunnen de Fransche maatregelen op de wereldsituatie gunstig werken, n.l. doordat zij, waar het hier een van de belangrijkste goudlanden betreft, een versnelling der stijging van de wereldprijzen, in goud gemeten, kunnen bevorderen.

In verband met de Fransche maatregelen dringt ook een andere vraag naar voren. Waar onder de huidige omstan-

digheden de overgang van deflatie naar devaluatie ongetwijfeld gepaard gaat aan vrij abrupte prijsbewegingen, verdient het overweging tusschen het stadium van deflatiepolitiek en definitieve devaluatie een tusschentijdperk in te voegen van binnenlandsche conjunctuurstimuleering. Daardoor kan een veel geleidelijker beweging in de prijzen worden bereikt, terwijl met een daaropvolgende devaluatie de wisselkoers slechts zal worden aangepast aan nieuw gegroeide feitelijke verhoudingen. Hoe verder wij van het jaar 1931 ons verwijderen, hoe meer deze methode aangewezen wordt, al heeft deze daarnaast ook weer zeer groote bezwaren, met name doordat zij het probleem van de interne prijsverhoudingen onvoldoende oplost en voorloopig *verdere invoerbeperking en exportpremies en in het algemeen een verder ingrijpen van het staatsgezag in het economisch leven* met zich medebrengt.

Wat de Belgische gebeurtenissen betreft, deze heeft men in de eerste plaats te beschouwen als een reactie op de Spaansch—Fransche sociale stroomingen, terwijl daarnaast de verbeterde economische situatie in België, dank zij de devaluatie en de daarop gebouwde maatregelen, het ook mogelijk maakte aan bepaalde wenschen ook redelijkerwijze tegemoet te komen. Verschillende eischen, die in België door de arbeiders-organisaties werden gesteld, o.a. door de Antwerpsche havenarbeiders, klinken bovendien in Nederlandsche ooren bijna als vanzelfsprekend.